

УДК: 657.62.338

Пальчак Діана

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ВПЛИВУ ІНФЛЯЦІЇ НА БІЗНЕС. ІНФЛЯЦІЙНИЙ РИЗИК

Palchak Diana

Ternopil Ivan Puluj National Technical University

ECONOMIC ANALYSIS OF THE IMPACT OF INFLATION ON BUSINESS. INFLATION RISK

У сучасних умовах інфляція має значний вплив на бізнес та підприємства, маючи різний вигляд в залежності від їх галузі, розміру та специфіки діяльності. Інфляцію характеризують, як процес при якому зростає загальний рівень цін на послуги і товари, що тягне за собою ряд проблем: втрата купівельної спроможності, знецінення грошей та нестабільність економіки в цілому. Це може статися з різних причин, включаючи надмірний друк грошових коштів; політичну нестабільність, зовнішні дії та негативні економічні події, такі як нафтові кризи. Інфляційні кризи можуть мати серйозні соціальні та економічні наслідки, такі як втрата довіри до валюти, зростання безробіття та зниження рівня життя. Серед основних причин виникнення інфляції можна зазначити: 1) Використання друкарського верстату задля покриття дефіциту державного бюджету, через незбалансованість видатків і прибутку, як наслідок збільшення грошової маси; 2) Відсутність вільного ринку та досконалої конкуренції. Виробники на сучасному ринку зацікавлені в підтримці стабільних або зростаючих цін на товар, задля власної вигоди, використовуючи для цього скорочення виробництва і пропозиції товарів; 3) Проблема з логістикою. Унаслідок всесвітньої пандемії та війни з'явилося порушення ланцюгів постачання, що спричинило різке зростання цін на продукти та сировину, адже з'явилися затримки та обмеження в деяких світових експортних центрах. І якщо з часом світ оголтувся та вирішив це питання, то у зв'язку із теперішньою ситуацією в Україні, внаслідок збройної агресії, для нас це залишається великою проблемою; 4) Нестача робочої сили. Пандемія та війська спричинили дефіцит робочої сили, що потягнуло за собою збільшення обсягу виконуваних задач та підвищення заробітної плати для працівників, що не залишили свої робочі місця. В результаті це збільшило кількість грошей у вільному обігу, що вплинуло на ріст попиту та цін на послуги і товари; 5) Російське вторгнення в Україну. На Україну припадає близько 10% світового експорту пшениці та інших товарів, через проблему з логістикою та знищенням цих продуктів внаслідок бойових дій, на світовому ринку також почала виникати криза, що призвело до зростання цін.

В залежності від певних специфічних ознак виділяють такі види інфляції: 1) За критерієм відкритості (відкрита та прихована). Відкрита інфляція виникає за рахунок зростання цін на товари і послуги на ринках, де відбувається вільне ціноутворення; прихована виникає внаслідок товарного дефіциту, який супроводжується прагненням державних органів стримувати ціни на посередньому рівні. Це досягається шляхом блокування цін; 2) За темпом розвитку (помірна, галопуюча та гіперінфляція). Помірна характеризується повільним, довгостроковим зростанням. Інфляція не перевищує 10% на рік. Цей тип інфляції є найпоширенішим у більшості країн з розвинутою ринковою економікою і вважається нормальним явищем. Галопуюча інфляція характеризується швидким зростанням цін. Її темпи можуть сягати від 20% до 300% на рік. Гіперінфляція характеризується дуже високими темпами зростання понад 1000% на рік у цінах. Її особливість в тому, що ситуація виходить з-під контролю при подорожчанні. Звичайні важелі для нормального функціонального підключення та контролю цін не працюють.

В умовах гіперінфляції гроші починають втрачати здатність виконувати свої функції, знижується їх роль в економіці, відбувається натуралізація економічних відносин, поширюються бартерні операції, дезорганізуються, дезорганізуються фінансово-кредитні механізми, розвиваються стихійні процеси в економіці. Гіперінфляція викликає стагфляцію. Комбінована стагфляція, поєднання стагнації та інфляції, економічний стан, за якого відбувається одночасний спад виробництва, зростання цін і безробіття, поєднання економічної кризи та інфляції; 3) За прогнозуванням (очікувана, неочікувана). Очікуваний рівень інфляції - це зростання цін за певний період часу. Це запланований рівень, очікуваний рівень інфляції в певний момент у майбутньому. Неочікувана інфляція відноситься до тривалого періоду вищих, ніж очікувалося, рівнів інфляції. Якщо очікуваний рівень інфляції становить 10% на рік, а фактичний рівень інфляції за той самий період становить 15%, неочікуваний рівень інфляції становить 5%. Завданням будь-якого підприємства є спостереження за рівнем інфляції та вчасне запобігання її наслідкам, адже це визначає діяльність, вплив на витрати, ціноутворення, попит і споживання, та фінансове планування. Запобігання інфляційної кризи є головним завданням держави для забезпечення стабільності в економіці. Для цього необхідно підтримувати виробництво, що забезпечить збільшення продуктивності та підтримку розвитку виробництва, що призводить до зменшення тиску на ціни. Важливо стимулювати конкуренцію, що сприятиме збереженню розумних цін на ринку, приймати відповідні заходи щодо моніторингу цін, що входить в обов'язки антимонопольного комітету та уряду. Задля запобігання інфляції уряд також повинен регулювати фіскальні показники, тоді як банк має вживати заходи щодо грошової політики: зміна процентних ставок, керування обсягом грошей в обігу, купівля або продаж цінних паперів. Для захисту свого бізнесу від інфляційної кризи підприємці також можуть використовувати певні стратегії, серед головних перегляд цін. Підприємець повинен перевіряти ціни з урахуванням інфляції аби не втратити прибутковість та не підвищувати ризик зростання витрат на виробництво. Наступним кроком стратегій є укладання договорів з постачальниками та клієнтами, що дасть змогу уникнути ризику зміни цін під час інфляційного тиску, Пошук альтернативних постачальників для забезпечення матеріалами, оптимізація витрат, правильне розподілення запасів задля уникнення залежності від зростання цін на сировину, тощо.

Отже, питання ризику виникнення інфляційної кризи залишатиметься актуальним завжди, дотримання стратегій та аналіз причин надасть змогу передбачити кризу та зберегти діяльність підприємства та ринку.

Список використаних джерел:

1. Бея М. Глобальна інфляція: причини, наслідки і шляхи подолання. Аналітичний центр ADASTRA. 2022. <https://adastra.org.ua/blog/globalna-inflyaciya-prichini-naslidki-i-shlyahi-podolannya>
2. Данилишин Б. Інфляційні процеси в Україні і світі та їх перспективи. Блог Богдана Данилишина. 2022. https://lb.ua/blog/bogdan_danylysyn/513069_inflyatsiyni_protsezi_ukraini_i_sviti.html
3. Краузе О., Синькевич Н., Юрик Н. Економічний аналіз та контроль кризових явищ у діяльності підприємств. *Галицький економічний вісник*. 2024. № 1. С. 14-24. URL: <https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/?art=1254>